

**Istarska županija
Upravni odjel za održivi razvoj
Flanatička 29, 52100 Pula**

Ur. broj: UZI-331/9-1/2014

U Puli, 13. siječnja 2014.

Predmet : Primjedbe na Studiju utjecaja na okoliš za golf igralište Plava i Zelena laguna

Veza: Zahtjev za uključivanje u postupak u svojstvu zainteresirane javnosti od 17. i 29. siječnja 2013., zahtjev za pristup informacijama od 30. rujna 2013., žalba Povjereniku za informiranje na šutnju uprave od 10. prosinca 2013. te žalba ponovljena 10. sijačnja 2013)

O zahvatu: Golf igralište veličine 71 ha s 18 rupa se planira kao javno igralište u kojem je javni sektor nositelj investicije, a samo igralište bit će otvorenog tipa te će ga kao takvoga moći koristiti svi građani i turisti uz odgovarajuću naknadu za igranje. Na 27 ha predviđaju se teški zemljani radovi i uklanjanje vegetacije, a kasnije se to područje intenzivno tretira kemikalijama. 45% površine planiranog zahvata trenutno je pokriveno šumom. Nigdje se ne navaodi podatak o tome koliko se šume mora uništiti radi izgradnje igrališta.

Onemogućeno puno pravo na pristup informacijama

Dostavljamo primjedbe na Studiju utjecaja na okoliš za golf igralište Plava i Zelena laguna, te vas obavještavamo da smo još u siječnju 2013. godine od Ministarstva zaštite okoliša i prirode **zatražili da u ovom postupku procjene utjecaja na okoliš sudjelujemo u svojstvu zainteresirane javnosti** te da nam se dostavljaju na adresu spisi koji nastaju u postupku. Zapisnik s prve sjednice Povjerenstva smo dobili s velikim zakašnjenjem i to tek nakon žalbe Povjereniku za informiranje **dok elaborat s odgovorima na primjedbe, suglasnost svih članova Savjetodavnog stručnog povjerenstva na Studiju dorađenu prema njihovim uputama nakon održane prve sjednice kao ni Rješenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode da**

zahvat izgradnje igrališta nema značajan negativan utjecaj na ciljeve očuvanja i cjelovitost nacionalne ekološke mreže nismo nikada dobili.

Molimo da nam tražene dokumente dostavite prije druge sjednice Savjetodavnog stručnog povjerenstva, kao i da nas obavijestite o datumu održavanja druge sjednice kako bismo joj mogli prisustvovati. Budući da nam je dio informacija uskraćen, što je onemogućilo naše sudjelovanje na prvoj sjednici Savjetodavnog stručnog povjerenstva, **smatramo da nam je onemogućeno puno pravo na pristup važnim informacijama te time otežano sudjelovanje u ovom postupku. Uskraćivanje tih prava predstavlja kršenje čl. 6. stavka 6. Aarhuške konvencije.**

Nedostatak stručnjaka odgovarajuće struke među autorima Studije

Prema Uredbi o procjeni utjecaja zahvata na okoliš na snazi u trenutku početka postupka PUO, u poglavlju «Obvezni sadržaj studije o utjecaju zahvata na okoliš», člankom 7. (3) utvrđeno je: «Pojedina poglavlja u studiji izrađuju stručnjaci najmanje razine visokog obrazovanja sa završenim diplomskim stupnjem prema propisu kojim se uređuje razina obrazovanja odgovarajuće struke za područje koje se poglavljem obrađuje (primjerice: za područje utjecaja zahvata na ptice stručnjak profila ornitologa, za područje lokacije zahvata stručnjak profila prostornog planera).

Među autorima Studije utjecaja na okoliš nema stručnjaka za područje utjecaja zahvata na faunu. Među autorima Studije postoje arhitekti i krajobrazni arhitekti, geolozi, šumari, povjesničari umjetnosti i ekonomisti. Ornitologa ili biologa nema, pa procjenjujemo da utjecaj na faunu nije primjereno obrađen.

S obzirom na struku autora Studije, posve je razumljiv naglasak Studije na opisivanje stanja i utjecaj na vegetaciju. Međutim, prema Uputi za izradu studije utjecaja na okoliš izgradnje golf igrališta Plava i Zelena laguna Ministarstva zaštite okoliša i prirode od 26. veljače 2013., Studija bi trebala sadržavati i poglavlja «nulto stanje životinjskog svijeta na području utjecaja lokacije zahvata», «opis utjecaja zahvata na sastavnice prirode tijekom gradnje i korištenja uključujući izravne, neizravne, sekundarne, kumulativne, kratkoročne, srednjoročne, dugoročne, trajne, privremene, pozitivne i negativne utjecaje.» Osim ako izrađivač pod opisom nultog stanja ne podrazumijeva sljedeće: «Temeljem postojećih popisa sa šireg priobalnog područja jugozapadne Istre može se pretpostaviti da na širem području planiranog golf igrališta obitava 40-50 vrsta sisavaca». Nulto stanje nije opisano, ali se bez obzira na to tvrdi da će tijekom izgradnje utjecaj planiranog zahvata na faunu biti mali negativan utjecaj (-1,57), a tijekom korištenja srednji pozitivni utjecaj (+ 2,14). Soga smatramo da Studiju treba nadopuniti poglavljem s podacima prikupljenima na lokaciji zahvata (postojeće stanje faune), kao što to nalaže Priog IV. Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (prikupljeni podaci i provedena mjerenja na lokaciji zahvata) i utjecajem zahvata na nju te primjerenim mjerama zaštite, koje će pripremiti stručnjak primjerenog obrazovanja.

Generalni je dojam, kao i svim Studijama utjecaja na okoliš, da pristup procjeni utjecaja nije objektivan već zagovarački za sam zahvat. Zbog toga se i podaci i citati koriste selektivno tj. samo oni koji idu u prilog tezi da je zahvat izgradnje igrališta za golf prihvatljiv za okoliš. Tako se i autori Studija Kappo vole pozivati na navode iz studija o utjecaju na okoliš za druga golf igrališta u Hrvatskoj koji im odgovaraju. Stoga smo i mi pronašli citat iz SUO za igralište za golf Brkač, Motovun, koji odgovara našem uvjerenju o zbačajnom negativnom utjecaju na faunu, str. 174: "Izgradnjom golf igrališta promijenili su se uvjeti boravka životinja na području zahvata. Divljač i krupniji sisavci promijenili su svoja staništa i otišli izvan područja

zahvata, dok su na području gradnje golf terena uništena staništa sitnijih životinja. **Na navedenim terenima za igranje golfa se ne dopušta boravak bilo kojih životinja tako da se po potrebi uništavaju sitni sisavci.**»

Nisu uklonjeni nedostaci Studije utjecaja na okoliš koje su zahtijevali članovi Savjetodavnog stručnog povjerenstva

Zapisnikom s prve sjednice Savjetodavnog stručnog povjerenstva utvrđeno je da je nositelj zahvata bio dužan izmijeniti i dopuniti Studiju utjecaja na okoliš prema primjedbama članova. Uspoređujući primjedbe članova Povjerenstva u prilogu zapsinika i teksta Studije utjecaja na okoliš na javnoj raspravi, jasno je da nositelj zahvata to nije učinio na način na koji je bilo zatraženo.

Zahtjev iz priloga br. 2 za doradom SUO: «...potrebno je utvrditi nulto stanje vodotoka Molindria i mora, te vršiti praćenje utjecaja» - SUO ne donosi tak podatak.

Zahtjev iz priloga br. 5 za doradom SUO: «Kako su riješene sigurnosne mjere za igrače i postojeće i buduće korisnike prostora rekreacijske zone..» - SUO navodi samo da će se križanje pješačko-kolnih pravaca i županijske ceste riješiti podvožnjacima na pješačko kolnim prometnicama te da će oblikovanjem i uređenjem reljefa uz prometnice od viška iskopanog materijala te formiranjem složenog zelenog sustava u kontekstu zelene infrastrukture sa složenim vegetacijskim materijalom od visokih i nižih stablašica i grmlja (snažne zelene zavjese) riješiti problem sigurnosti prema rubnoj državnoj cesti (D75), županijskoj cesti (ŽC 5002 - op.a. na drugim mjestima se spominje ŽC 5116). Osim toga, u dijelovima gdje se ne može tim zahvatima u cjelosti pružiti sigurnost, moraju se podići sigurnosne mreže u odnosu na osjetljive zone za korisnike prostora i prometovanje vozila a koje se specifično za te potrebe koriste na golf igralištima». Tako generalno postavljene sigurnosne mjere ostavljaju puno prostora za interpretaciju i ne predstavljaju nikakvu obavezu.

Osim toga, postavljanje mreža je u suprotnosti s mjerama zaštite faune iz poglavlja 5.1.2.4. gdje stoji: «Razvoj staništa i niša za raznoliku faunu: ne podizati zaštitnu ogradu oko igrališta, zbog omogućavanja migracija životinja. Osigurati više koridora, širine 5 m, za migraciju krupnih životinja i divljači.»

Zahtjev iz priloga br. 7 za doradom SUO: «Imajući u vidu odredbe Zakona o poljoprivrednom zemljištu, u SUO treba navesti vlasništvo, korisnike i bonitet poljoprivrednih površina» - navedeno je vlasništvo, ali ne i korisnici kao ni bonitet poljoprivrednih površina.

«S obzirom na navedene činjenice...neprihvatljiva je teza o prioritetu igrališta za golf u odnosu na poljoprivredu u cijelosti. Takva valorizacija nije prepoznata u legislativi RH, a i šire. Navedena poglavlja moraju se apsolutno korigirati»

Zahtjev iz priloga br. 8 za doradom SUO: «Ne slažem se sa zaključkom da uzgoj maslina ima kumulativno štetnije učinke za okoliš nego golf igralište. Suvremeni trendovi u maslinarstvu su maksimalno izbjegavanje umjetnih gnojiva, pesticida, insekticida i ostalih kemijskih tvorevina te je prisutan trend ekološkog uzgoja» - SUO nije izmijenjena u tom smislu te se u njoj i dalje navodi da su potrebne količine gnojiva i zaštitnih sredstava za golf igralište na istoj površini u maslinarstvu nekoliko puta veća (tako se navodi da se u maslinarstvu koristi 4,5 puta više herbicida nego li za golf, 2,5 puta više dušika itd.).

Nedostaci

Vlasništvo nad zemljištem

33,57% zemljišta planiranog igrališta za golf privatno je vlasništvo. Kao modeli rješavanja problema vlasništva ponuđena su koncesija i otkup. To znači da se ne planira iskoristiti mogućnost izvlaštenja? Studija ne sadrži stav privatnih vlasnika o ponuđenim opcijama.

Vodoopskrba

Studija navodi da će se za potrebe sanitarne potrošnje koristiti voda iz vodovoda, a za potrebe zalijevanja golfa tehnološka voda iz uređaja za pročišćavanje Poreč-jug i voda iz akumulacijskih jezera. Korištenje vode iz vodoopskrbnog sustava planira se «ako bude potrebno». Međutim, membranski pročištač otpadnih voda iz kojeg se planira koristiti tehnološka voda – Poreč-jug, ne postoji. Njegova se izgradnja planira, prema informacija dobivenim telefonskim putem od nadležne osobe u porečkom komunalnom poduzeću Usluga d.o.o. dana 15. siječnja 2013., do 2016. godine ili, kako stoji u samoj Studiji, u 2017. I to samo «ukoliko se osiguraju sredstva za njegovu izgradnju». Premda već imaju lokacijsku dozvolu, sredstva izgradnju još uvijek nisu osigurana. Osim toga, nije jasno koliko je potrebno da se planirani UPOV s III. stupnjem pročišćavanja izgradi (je li možda predviđena faza izgradnja?).

Što će se dogoditi ako «očekivana učinkovitost MBR sustava za pročišćavanje otpadnih voda ne bude odgovarala potrebama navodnjavanja golfa? Kako se to može procijeniti unaprijed? Izrađivač se opet poziva na “garantirane izlazne parametre koji su deklarirani u studiji utjecaja na okoliš za UPOV “Debeli rt””.

U Studiji se navodi «dohrana iz javnog vodoopskrbnog sustava u iznimnim slučajevima ukoliko bude potrebno, uz prethodno odobrenje i uvjete distributera vode za piće”. Spada li kašnjenje u izgradnji pročištača pod «iznimni slučaj»? Vlasnici distributera vode u pravilu su jedinice lokalne uprave. Ako je nositelj ovog zahvata jedinica lokalne samouprave, sasvim je izvjesno da će distributer izdati «prethodno odobrenje» za korištenje vode iz vodovoda.

Vrlo često u studijama utjecaj na okoliš zalijevanje terena pročišćenom vodom izrađivači koriste isključivo demagoški, kako bi se zadovoljila forma brige o resursu koji je u Istri problematičan. Ministarstvo zaštite okoliša u rješenjima o prihvatljivosti zahvata golfa za okoliš nikada ne propisuje korištenja pročišćene vode kao obavezu već samo mogućnost (dokaz su sva do sada izdana rješenja o prihvatljivosti zahvata golf igrališta za okoliš u Istarskoj županiji – ukupno 8 do sada), što u praksi znači da se svi mogu odlučiti na korištenje vode iz vodovoda. Pri tome se ne zna, jer nije procijenjen, kumulativni učinak na potrošnju resursa u kritičnim momentima odnosno sušnim razdobljima. Druga omiljena opcija izrađivača SUO, da bi se na formalni način odradilo poglavlje «resursi i održivost» je – desalinizator.

Ukoliko se i ovog puta želi zadovoljiti forma, prihvatit će se opcija zalijevanja vodom iz pročištača - koji ne postoji i ne može se sa sigurnošću tvrditi da li će se i kad izgraditi, dok će se za zalijevanje, zapravo, koristiti voda iz vodovoda, crpljenje pozemnih voda vršiti na ilegalni način, kako je praksa jedinog golf igrališta u Istri pokazala.

Ako se želi onemogućiti korištenje vode iz vodovoda, a trebalo bi jer SUO nije uopće procijenila učinak korištenja velike potrošnje vode za potrebe golfa iz vodoopskrbnog sustava odnosno nije procijenila utjecaj na raspoložive količine odnosno druge

korisnike vode iz vodovoda (poljoprivreda, stanovništvo, turizam), onda to u mjerama zaštite treba izričito i naglasiti. Zbog istog bi razloga trebalo izričito zabraniti crpljenje vode iz podzemlja, budući da nije procijenjen utjecaj na okoliš te mogućnosti.

Učenje na vlastitim greškama

Gradsko vijeć Grada Umaga u prosincu 2013. nije prihvatilo izmjene PPU-a vezane za izgradnju golf igrališta Stancija Grande. Rezultat je to lošeg iskustva iz 2012. godine kada je zbog velike suše golf igralište Crveni vrh postalo konkurencija lokalnim poljoprivrednicima i stanovnicima u korištenju vode. Studijom utjecaja na okoliš za Crveni vrh nisu bile predviđane takve okolnosti i ishod. Kao ni u jednoj dosad izrađenoj SUO za bilo koje golf igralište. Stoga umaški vijećnici ovoga puta nisu nasjeli na priče o rješavanju navodnjavanja «izvan sustava javne vodoopskrbe, korištenjem kišnice i tehnoloških voda i desalinizatorom».

Vrlo je zanimljiv način na koji je izrađivač Studije došao do podataka o količini vode potrebnoj za zalijevanje golf igrališta: "Potreba navodnjavanja golf igrališta (18 polja + vježbalište + kratko pitch & putt igralište) temeljena je na procjeni dnevnog obroka navodnjavanja za karakteristične površine golf igrališta, prema veličinama i učestalosti usvojenim u stručnoj praksi za golf igrališta u mediteranskom području (Golf igralište na Srđu - Dubrovnik), posebice za Crveni Vrh kraj Savudrije i SUO obrađenih za zapadnu obalu Istre". Dakle, **isključivo iz dokumenata koje su naručivali – investitori**. U jednom recentnom dokumentu čiji je naručitelj Istarska županija navodi se da zbog naklonjenosti pravdanju zahtjeva naručitelja «studije utjecaja na okoliš često ne vrijede ni papira na kojima su napisane». Tako je na temelju podataka izvučenih iz SUO naklonjenih investitorima izrađivač procijenio da će prosječna potreba za navodnjavanjem za golf Plava i Zelena laguna biti 118.837,61 (vrlo precizno) i to, naravno – samo iz sustava za pročišćavanje i površinskih oborinskih voda, dok je maksimalna procijenjena potrošnja 232.704,63 m³ godišnje.

Površina koja će se zalijevati procijenjena je na vrlo "konzervativni" način odnosno na samo 21,5 od 71,1 ha. Izrađivač nas želi uvjeriti da će vlasnik golf igrališta dopustiti da se ljeti, u vrijeme najvećih suša (koje su 2012. godine poprimile katastrofalni intenzitet), dopustiti da se područje izvan tog 21 hektara u potpunosti osuši, kako se to obično u ljetnim mjesecima i događa s livadama u ovom podneblju.

Količina od 118.837,61 m³ godišnje za navodnjavanje igrališta bitno se razlikuje od podataka koje smo dobili od Istarskog vodovoda u slučaju golf terena Crveni vrh u Savudriji, jedinog golf igrališta u funkciji u Istarskoj županiji, koji je približno iste veličine kao golf Plava i Zelena laguna. Obavijestili su nas da golf Crveni vrh godišnje potroši 500.000 kubika vode, što je količina koju cijela Istarska županija potroši u jednom zimskom mjesecu. U tih 500.000 kubika nisu uračunate količine koje golf Crveni vrh crpi iz vlastitih bušotina. Te količine nisu ni evidentirane jer ih je od otvaranja do 5. rujna 2012. godine godine golf Crveni vrh crpio bez potrebnih dozvola. Nakon skandala za suše 2012. godine, kada su zbog pretjeranog crpljenja vode iz podzemlja za potrebe golfa Crveni vrh, bez vode ostali ostali lokalni poljoprivrednici, ustanovljeno je da tvrtka nema potrebne suglasnosti za crpljenje podzemnih voda, pa su ih na brzinu zatražili 31. kolovoza 2012. i još brže dobili 5. rujna 2012.

Izrađivač Studije tvrdi da će se zalijevati samo 21,5 od 71,1 hektar igrališta, što je cca 30%. Kada bismo tu logiku primijenili na Golf igralište Crveni vrh, koje je veliko 75 ha, došli bismo do površine od 22,5 ha koju je potrebno zalijevati.

Crveni vrh koristi 500.000 m³ vode iz vodovoda (bez uračunatih količina vode iz podzemlja). To znači da igralište za golf površine 75 hektara troši 6.666 kubika po 1 hektaru godišnje. Ta potrošnja odgovara konzervativnim procjenama (što potvrđuje da je ostatak potrebne vode korišten iz podzemlja). Europska agencija za zaštitu okoliša navodi podatak u Izvješću iz ožujka 2009. godine o 6.500 do čak 10.000 m³ vode za zalijevanje po hektaru godišnje. **Za razliku od toga, izrađivač Studije za golf Plava i Zelena laguna tvrdi da će se po hektaru trošiti samo 1.671 m³ godišnje.**

U poglavlju 4.8. izrađivač spominje Europsku agenciju za zaštitu okoliša i neke njene standarde. Zahtijevamo da se standardi iste Agencije kao objektivni i pouzdani koriste i za procjenu potrebnih količina vode, a ne količine koje su procijenili izrađivači u sličnim «friziranim» studijama utjecaja na okoliš.

Zanimljivo je i kako uvijek u cijelosti zanemaruju klimatske promjene i njihov utjecaj na raspoloživost vode u ljetim mjesecima. U srpnju 2012. je američki Nacionalni Centar za atmosferska istraživanja objavio studiju u kojoj je objedinio rezultate čak 22 kompjuterska klimatska modela. Detaljna analiza zaključuje da će povećanje temperature vezane uz globalne klimatske promjene uzrokovati učestalost ekstremnih suša na velikom dijelu planete u slijedećih tridesetak godina. Jačina suše uobičajeno se mjeri PSDI indeksom (Palmer Drought Severity Index) na skali od -10 do +10 gdje indeks -4 označava ekstremnu sušu. Rezultati govore da će posebno drastično biti pogođene mediteranske zemlje, pa će tako do 2030. g. Istra imati prosječan indeks suše od -3 do -4. Drugim riječima, suša kakvu smo imali 2012. godine u Istri u slijedećim godinama neće biti malo vjerojatan hir vremenskih prilika, već uobičajena pojava. Navedena studija predviđa prosječne klimatske uvjete, što znači da nisu nemoguće i suše drastičnijeg intenziteta. Istra će se, dakle, u manje od dvadeset godina klimatski preseliti iz umjerenog u subtropski pojas. Utjecaj klimatskih promjena na raspoloživost vode, te moguća konkurencija u ekstremnim uvjetima suše se u Zahtjevu uopće ne spominju.

Zbog problema nastalih s crpljenjem podzemnih voda na Crvenom vrhu, potrebno je za nova igrališta zabraniti korištenje vode iz podzemlja. S obzirom na klimatske promjene i predviđenu učestaliju pojavu ekstremnih suša u ljetnim periodima, potrebno je istražiti moguće utjecaje i postupanje u slučajevima takvih pojava.

Trajna prenamjena poljoprivrednog zemljišta u igralište za golf

U Studiji se navodi da je zahvat u "skladu s PPIŽ jer unutar zone zahvata nema naznačenih vrijednijih poljoprivrednih površina (P1, P2 - članak 83.). Međutim, u Studiji se nigdje ne navodi kakvoća poljoprivrednog zemljišta, što je i bila primjedba jednog od članova Povjerenstva.

Na str. 37. Zahtjeva za utrdivanje sadržaja SUO stajalo je da 2/3 površine zahvata predstavljaju intenzivno obrađivane oranice "s mozaično raspoređenim i raščlanjenim krpama uglavnom oranica s usjevima monokulture te voćaka s manjim pačetvorinama vinograda, maslinika. Jedna trećina površine je cjelovita oranica s usjevom monokulture.

Prema Programu prostornog uređenja RH NN 50/99 : (4-15) Zbog osobitog utjecaja na prostor potrebno je sustavno kriterijski utvrditi: • novi sadržaji osobito športa i rekreacije računajući i na golf igrališta koja treba pripremati istraživanjem najpovoljnijih lokacija na manje kvalitetnom poljoprivrednom zemljištu.

Umjesto na ekološki manje osjetljivim lokacijama, na devastiranim područjima koje bi golf mogao oplemeniti, golf se i Istri u pravilu planira u zaštićenom obalnom području, na vrijednom i visokovrijednom poljoprivrednom zemljištu, zbog golfa se planiraju sjeći šume, golf se planira uz sam rub područja nacionalne ekološke mreže (Natura 2000 područja). Drugim riječima, zbog golfa se nepovratno uništavaju prirodni resursi o kojima nam ovisi budućnost. Ni golf Plava i Zelena laguna nije iznimka. Od izrađivača SUO se nikada ne traži da procijene kumulativni učinak takve politike. Sve se to događa uz suglasnost Ministarstva zaštite okoliša i prirode i unatoč nacionalnim strateškim dokumentima. Jedan od dokumenata koje Ministarstvo, ali i povjerenstva u postupku procjene utjecaja na okoliš, sustavno ignoriraju su i "Kriteriji i smjernice za planiranje golfskih igrališta", koje je u listopadu 2010. izradio i objavio Savjet prostornog uređenja Republike Hrvatske. Da bi apsurd bio veći, naručitelj i izdavač je samo Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva.

Tako se u navedenim Kriterijima i smjericama, između ostalog, navodi: »Potencijalno izgledne lokacije golfskih igrališta, prema obilježjima područja, jesu: na manje kvalitetnim ili devastiranim područjima; udaljene od obalnog pojasa mora, rijeka i jezera; na zemljištu koje nije poljodjelsko... Izgradnja golfskog igrališta ne smije prouzročiti štete smanjenjem resursa pitke vode, sustavom odvodnje, zauzimanjem vrijednog šumskog i kvalitetnog poljodjelskog zemljišta...».

Stoga bi u sadržaju studije trebalo objasniti zašto se ignoriraju smjernice nacionalnih strateških dokumenata. U uređenijim državama postupak procjene utjecaja na okoliš nije samo forma koju treba zadovoljiti. One zbiljski štite strateške nacionalne resurse, poput poljoprivrednog zemljišta. Primjerice u Švicarskoj zabranjuju izgradnju užeg golf igrališta na poljoprivrednom zemljištu. Poljoprivredno zemljište može činiti samo one dijelove igrališta na kojima se ne koriste kemikalije, kako bi se u eventualnim periodima krize mogla ponovo koristiti kao poljoprivredna. Ako se poljoprivredna zemljišta koriste baš za dijelove na kojima se gradi golfska kuća, prilazni putevi (što znači da je površina nepovratno izgubljena), onda se po principu kompenzacije mora smanjiti u istom iznosu građevinsko područje te općine i povećati poljoprivredno.

Studija nigdje ne navodi kvalitetu poljoprivrednog zemljišta koje će se nepovratno uništiti (za potrebe poljoprivrede zbog zemljanih radova i intenzivnog korištenja kemikalija). Ne samo da nedostaje taj važan podatak za procjenu trajnog negativnog utjecaja, nego izrađivač ide čak tako daleko da u završnom zaključku navodi: "Golf igralište bi nakon prestanka rada bilo izvanredan potencijal za više aktivnosti koje razvoj oslanjaju na prirodnim resursima s obzirom na uređene i infrastrukturno opremljene zelene površine većih dimenzija." Smatramo da bi obavezno trebalo obraditi u jednom poglavlju reverzibilnost / ireverzibilnost utjecaja zahvata na zemljište/tlo nakon prestanka rada golf igrališta.

Zanimljiva je i usporedba autora predmetne studije s mišljenjem autora studije o utjecaju golfa na lokaciji Brkač kod Motovuna. Dok za golf na Braču IGH tvrdi na str. 173. Studije: "Usporedbom količina pesticida kod primjene na golf igralištu i u klasičnoj poljoprivrednoj proizvodnji, uočavamo da bi poljoprivredna proizvodnja na području zahvata potraživala nešto manje količine pesticida. Također, vidljivo je da je upotreba pesticida po jedinici površine skoro tri puta veća kod golf igrališta...". Za razliku od tiga, Studio Kappo tvrdi na str. 55. Studije da maslinici u odnosu na golf

igrališta koriste 4,5 puta više herbicida, 52 puta više insekticida i 2 do 3 puta više gnojiva.

Prihvatljivost zahvata za prirodu

Rješenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode Klasa: UP/I 612/13-6016, URBROJ: 517-07-1-1-2-13-4, Zagreb 16. rujna 2013, kojim je utvrđeno da "planirani zahvat izgradnje Golf igrališta "Plava i Zelena laguna" u Poreču, u Istarskoj županiji, uz zaljev Molindrio, nema značajan negativan utjecaj na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže.", nismo imali prilike vidjeti pa ne možemo ni znati na čemu se temelji takva odluka. Kao zainteresirana javnost zatražili smo da nam se dostave svi dokumenti u postupku, što nije učinjeno pa smatramo da nam je onemogućeno puno pravo na informaciju odnosno sudjelovanje u postupku.

Nejasno je na koji način se došlo do tog zaključka budući da se zaštićeno područje mora, odnosno međunarodnog važnog područja za ptice u akvatoriju zapadne obale Istre proteže cijelom duljinom morske strane područja zahvata golfa. U SUO se navode isključivo faktografski podaci o vrsti područja odnosno zaštite, a nema uopće spomena o mogućim direktnim i indirektnim utjecajima. Navodimo samo jedan primjer: danas se na većini europskih golf igrališta koriste sporo topiva gnojiva s dugotrajnim djelovanjem jer su ispiranja nitrata u podzemne vode niža. To znači da ispiranje nitrata u podzemne vode postoji, a u našem je slučaju recipijent obalno more – područje Nature 2000. U SUO se navodi količina insekticida, fungicida i herbicida koji će se koristiti na igralištu, koji također mogu dospjeti procjednim vodama u područje nacionalne ekološke mreže.

«Analiza okvirnih mogućnosti razvoja golfa na području Istarske županije» donosi i sljedeću konstataciju: «Koridori: većina nestalnih životinjskih vrsta koje borave u zaštićenim područjima koristit će i samo igralište, kao i okolna područja. Rezervati nisu odvojeni otoci i njihova učinkovitost može se u znatnoj mjeri potencirati stvarajući "potporna" staništa u obliku spojnih koridora, kao što mogu biti drvoredi, živice, jarci ili staze nepokošene trave. U praksi, stvaranje niza koridora može ispasti neefikasno, stoga je bolje predvidjeti niz malih, prolaznih staništa.»

Predlažemo da se u studiji utjecaj na okoliš precizno navede količina i kvaliteta poljoprivrednog zemljišta, te površina pod šumom koja će se nepovratno uništiti zbog izgradnje golf igrališta, a kao varijantna rješenja razmotre mogućnosti da vrijedno i visokovrijedno poljoprivredno zemljište, te područja pod šumom (28% zemljišta u vlasništvu je Hrvatskih šuma – Šumarije Buzet – podatak preuzet iz «Analize okvirnih mogućnosti razvoja golfa na području Istarske županije» (naručitelj Javna ustanova - Zavod za prostorno planiranje Istarske županije i Istarska županija – Upravni odjel za održivi razvoj, prosinac 2009. str. 146) izuzmu iz obuhvata užeg igrališta, kako bi se izbjeglo njihovo nepovratno uništavanje, odnosno da su u slučaju zatvaranja golf igrališta ta područja mogu vratiti prvobitnoj namjeni.

Kopernikanski obrat u stajalištu promotora golfa u pogledu nekretninskog biznisa

Zanimljiv je obrat s teze da golf bez nekretninskog biznisa nije isplativ, koje smo godinama slušali, do nove kako "Istri ne treba nekretninski golf". Radi se o akrobacijama koje samo političari mogu bez-obrazno izvesti, a izrađivači Studija utjecaja na okoliš po potrebi dokazati. Ova je Studija potpuno u skladu s takvim trendom.

Tako se u «Analizi okvirnih mogućnosti razvoja golfa na području Istarske županije»

(naručitelj Javna ustanova - Zavod za prostorno planiranje Istarske županije i Istarska županija – Upravni odjel za održivi razvoj, prosinac 2009. Godina), na str. 49. navodi: "Golf projekt bez pratećih sadržaja nije dovoljno profitabilna investicija, a osobito se to odnosi na izgradnju nekretnina uz golf igralište."

Projektom golf igrališta Plava i Zelena laguna nije predviđena izgradnja nekretnina uz golf igralište, pa je nejasno na koji se način planira i računa povrat investicije. Studija daje prikaz planiranih prihoda i rashoda, ali nismo nigdje pronašli iznos kapitalnog troška odnosno troška izgradnje i ukupnih životnih troškova golf igrališta (vijek trajanja i troškovi održavanja terena, jezera, mehanizacije i mnogih drugih troškova vezanih uz takvu djelatnost) Stoga ćemo za vjerodostojan uzeti podatak iz «Analize okvirnih mogućnosti razvoja golfa na području Istarske županije» (naručitelj Javna ustanova - Zavod za prostorno planiranje Istarske županije i Istarska županija – Upravni odjel za održivi razvoj, prosinac 2009. godina, str. 164.) da početno ulaganje samo za golf iznosi 4,5 do 5 mil. EURA. Na str. 46. navedene Analize stoji i sljedeće: «Ipak, prosječna cijena izgradnje golf igrališta, ne računajući izgradnju pratećih smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta, iznosi oko 6.000.000 EUR". S obzirom da se na igralištu planira i golfska kuća te servisne građevine, te mehanizacija, trošak je pretpostavljamo i daleko veći, što se u Studiji nigdje ne navodi. Ostaje nejasno na temelju čega je napravljena cost-benefit analiza ako ne postoje podaci o iznosu ulaganja i troškova održavanja za vijeka trajanja koji se onda uspoređuju s planiranim приходima. Studija ne navodi ni troškove zatvaranja i prenamjene. Potpuno je nejasan povrat investicije s obzirom na nositelje zahvata, Istarsku županiju i Grad Poreč.

Mnogo je proizvoljnih ocjena i pretpostavki u analizi koristi i troškova. Tako se planira da će igralište dosegnuti 18.000 rundi, temeljeći procjenu na golf igralištima u zemljama u okruženju (Italija, Slovenija), zaboravljajući pri tome da u Umagu postoji Crveni vrh čija bi iskustva bila primjerenija za procjenu, Zatim se procjenjuje da će prosječan broj dana igranja godišnje biti od 300 do 350 (svaki dan). Premda izvan interesa za ove primjedbe, ipak je zanimljivo primijetiti kako su troškovi koncesije za zemljište za golf igralište prema Državi 1.000,00 kn / 1 ha, dok se za Crkvu koncesijan za isto procjenjuje na 10.000,00 kn/1 ha.

Sigurnost

Ukupna površina državne i županijskih cesta (D75 i ŽC 5116) te pješačko-kolnih prometnica unutar igrališta za golf iznosi 2 hektara. Državna i županijska cesta razdvajaju područje igrališta u 3 zasebne cjeline, pa će se "radi povezivanja cjelina golf igrališta odnosno nesmetanog pješačkog kretanja i prometovanja golf vozila, križanje pješačko-kolnih pravaca i županijske ceste riješiti podvožnjacima na pješačko kolnim prometnicama". Međutim to obrazloženje nije dovoljno kad su sigurnosne mjere za igrače i korisnike rekreacijske zone i šetnice te vozače u pitanju. Kako se planira spriječiti ulazak rekreativaca na golf igralište ako igralite neće biti ograđeno?

Primjedbe za zaključke Studije

Najneobičniji dio Studije svakako je njen zaključni dio odnosno zbirna ocjena utjecaja zahvata: utjecaj na reljef, tlo, vodu, vegetaciju i faunu ocijenjen je kao pozitivan. Negativnih utjecaja nema. Nije li to zbilja previše čak i za najdobronamjernijeg zagovarača izgradnje golf igrališta?

Evo nekih komičnijih dijelova te "analize" (skala od 1 do 5, gdje je 1 najmanji utjecaj a 5 najveći) :

Tijekom izgradnje, utjecaj planiranog zahvata na reljef biti će veoma mali pozitivni

utjecaj (+ 0,77) , a onaj negativni vrlo mali (- 0,87). Tijekom izgradnje, utjecaj planiranog zahvata na tlo biti će mali negativni (- 1,57). Tijekom korištenja utjecaj na tlo biti će neutralan (+ 0,01). Tijekom korištenja utjecaj na vode biti će mali pozitivni (+ 1,45). Tijekom izgradnje utjecaj planiranog zahvata na vegetaciju biti će mali negativan (- 1,28). Tijekom izgradnje utjecaj planiranog zahvata na krajobraznu raznolikost biti će veoma mali negativan (- 0,80), a tijekom korištenja srednji pozitivni utjecaj (+ 2,25).

Sav taj zanemarivo mali negativni utjecaj uspjeli su utvrditi za zahvat koji obuhvaća: sječu šume, trajnu prenamjenu i uništavanje poljoprivrednih površina, na 27 ha teške zemljane radove i uklanjanje vegetacije s velikim utjecajem na reljef, površinski pokrov, faunu, prirodne vrijedosti, tlo, površinske vode, intenzivno tretiranje područja kemikalijama, uništavanje ruralnog krajobraza, veliku potrošnju vode, blizinu područja Natura 2000 itd.

Za Zelenu Istru,

Dušica Radojčić